

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Střet vlastnických nároků v případě převodu ztracené věci

Aspirací tohoto článku je podat přehledný výklad týkající se možných přesahů úpravy nabytí vlastnického práva v případě nálezu ztracené věci do jiných právních institutů, nastítnit různé varianty vlastnických nároků, ke kterým v praxi může dojít, a zvážit jejich vzájemné vztahy a možná řešení. Cílem je rovněž posoudit vzájemnou kompatibilitu úpravy vydržení a nabytí od neoprávněného a okrajově i řádného vydržení v kontextu zákona č. [89/2012](#) Sb., občanský zákoník, (dále jen „NOZ“).

Nabytí vlastnického práva k nalezené věci

NOZ stanoví v § 1051 NOZ vyvratitelnou domněnku, podle které si každý chce podržet své vlastnictví a nalezená věc není opuštěná. Proto tedy, kdo takovou věc nalezne, **nemůže jí bez dalšího považovat za opuštěnou** (res nullius) a **přivlastnit si ji** (okupovat ji). V praxi je tedy potřeba rozlišovat případy, kdy se jedná o **věc opuštěnou**, tj. věc, u níž vlastník jednostranným právním jednáním (tzv. derelikcí - opuštěním věci) vyjadřuje svou vůli nebýt nadále jejím vlastníkem, čímž zaniká jeho vlastnické právo,[1] a kdy o **věc ztracenou**, resp. nalezenou, tj. věc, k níž vlastník byť ztrácí držbu, neztrácí vlastnické právo. Důležitým kritériem pro rozlišení těchto dvou druhů věci bude rovněž její **hodnota**. Nalezne-li někdo v lese zlaté hodinky, lze z důvodu vysoké hodnoty věci jen těžko usuzovat, že se jedná o věc opuštěnou, ale spíše to svědčí o tom, že je zde někdo ztratil.

Dojdeme-li k závěru, že předmětná věc je skutečně věcí ztracenou, její režim se bude řídit ustanoveními **§ 1051 - 1062 NOZ**, které nejprve stanoví nálezci povinnost **vrátit tomu, kdo věc ztratil**. Pakliže to není možné, **musí být nález oznámen obci**, na jejímž území byla ztracená věc nalezena. Obec pak oznámí nález věci, a to buďto **způsobem v daném místě obvyklým** (zveřejnění na úřední desce, na internetu)[2] nebo učiní **jiná vhodná opatření** (inzerce v tisku, informace v místní televizi apod.)[3], jde-li o věc značné hodnoty a nepřihlásí-li se do té doby ten, kdo věc ztratil. Nalezená věc bude **uschována**, o což se postará obec **sama** či - rozhodne-li se tak - **ponechá věc v detenci nálezce** či ji **předá do úschovy jiné osobě**. Nepřihlásí-li se vlastník do 1 roku od vyhlášení nálezce, nabývá ten, komu je věc svěřena, **práva poctivého držitele** (právo věc držet, užívat, zničit a jinak s ní nakládat).[4] Nepřihlásí-li se **vlastník** ani do 3 let, stane se vlastníkem věci nálezce, obec či jiná osoba, které byla věc svěřena.

Vztah k nabytí od neoprávněného

Pro účely tohoto článku budeme posuzovat situaci, kdy se obec rozhodla, že oznámenou ztracenou věc předá do úschovy nálezce a ten se jako poctivý držitel **po dvou letech od oznámení nálezce** rozhodne převést vlastnické právo na jinou osobu (např. svého souseda). V takovém případě by jednal v rozporu se zásadou ***Nemo plus iuris ad alium transferre potest quam ipse habet*** (nikdo nemůže převést na jiného více práv, než kolik sám má). Nicméně ani tato zásada neplatí absolutně, výjimku z ní představuje úprava **nabytí od neoprávněného** (§ 1109 - § 1113 NOZ). Pokud by převod na jinou osobu splňoval podmínky některého z **§ 1109, § 1110 či § 1111 NOZ**, vzniklo by **poctivému nabyvateli vlastnické právo** i přesto, že nálezce nebyl oprávněn tuto věc převést. V opačném případě by mu mohlo vzniknout jen **právo držby**. Dále budou rozebrány obě tyto

možnosti.

Nabyté právo držby

Půjde-li o případy, které nelze podřadit pod výše uvedené případy nabytí od neoprávněného, nenabývá ten, na něhož nálezce věc převedl, **vlastnické právo**, ale nabývá **držbu**. K převodu věci došlo **dva roky po vyhlášení nálezu**, nasnadě je proto otázka, zdali by nálezce v takovém případě nabyt **za další rok** (uplynutím 3 let od vyhlášení za předpokladu, že se o věc nepřihlásí ten, kdo jí ztratil) **vlastnické právo podle § 1057 odst. 3 NOZ**? Mohl by z toho důvodu **požadovat věc zpět** po tom, na koho předtím převedl věc a kdo nabyt pouze držbu, nikoliv vlastnické právo?

§ 1061 NOZ stanoví, že „**nálezci, který nález neoznámí, přisvojí si jej nebo jinak poruší své povinnosti, nenáleží úhrada a nálezné, ani nemůže nález užívat nebo nabyt k němu vlastnické právo podle ustanovení tohoto zákona o nálezu...**“

Z jednání nálezce je zřejmé, že **porušil své povinnosti schovatele**, když převedl věc na jinou osobou. Věc si v podstatě **přisvojil**, neboť se **pokoušel věc zcizit**, tj. **jednat jako vlastník**. Nicméně znění zmíněné ustanovení míří spíše na případy, kdy nálezce jedná v rozporu se svými povinnostmi **před oznámením nálezu** (např. pokud nález zatají a věc si ponechá apod.). Tento závěr potvrzuje i znění § 1057 odst. 3 NOZ, který stanoví, že uplynutím 3 let od vyhlášení nálezu nabude vlastnické právo nejenom **nálezce**, ale i **obec** či **jiná osoba**, které **věc byla svěřena**. V takovém případě by byl **vyločen z nabytí vlastnického práva** - z důvodu porušení povinnosti schovatele - **pouze nálezce**, nikoliv pak **obec** či **jiná osoba, které věc byla svěřena**. Kdybychom tedy tvrdili, že nemožnost nabytí vlastnického práva podle § 1057 odst. 3 NOZ se použije nejenom na případy na případy porušení povinnosti před oznámením nálezu, ale i **po oznámení nálezu**, zvýhodňovali bychom při tom **obec** a **jinou osobu, které věc byla svěřená**, ti by totiž mohli nabyt vlastnické právo, i když porušili své povinnosti. Z tohoto důvodu nebude patrně nálezce vyloučen z nabytí vlastnického práva, pokusí-li se věc převést na 3. osobu. Po zvážení výše uvedených závěrů by se tedy mohlo zdát, že nálezce může uplynutím 3 let od vyhlášení nálezu **nabyt k věci vlastnické právo** a mohl by z tohoto titulu rovněž požadovat **vydání věci** po osobě, na kterou danou věc převedl.

Je však nutné přihlídnout rovněž ke znění § 1040 odst. 2 NOZ, který stanoví **omezení pro podání reivindikační žaloby a způsob nabytí vlastnického práva** takto: „**žalovat o vydání věci nemůže ten, kdo věc svým jménem nabyvateli zcizil, aniž byl jejím vlastníkem, a teprve poté k ní vlastnické právo nabyt; nabytím vlastnického práva zcizitelem se nabyvatel stává vlastníkem věci**“. Osobě, na níž nálezce po 2 letech po oznámení nálezu převede danou věc a která nabývá pouze držbu oné věci, svědčí v případě reivindikační žaloby podané nálezcem tzv. **exceptio rei venditae et traditae** (námitka věci prodané a tradované). Danou námitkou se tato osoba může ubránit žalobě nálezce. V okamžiku, kdy by nálezce měl nabyt vlastnické právo k věci, tj. uplynutím 3 let od oznámení nálezu, **nabývá navíc místo něj vlastnické právo**. Tato koncepce je konkrétním vyjádřením jedné ze základních zásad tohoto soukromoprávního kodexu, **že nikdo nemůže těžit ze svého protiprávního jednání ve smyslu § 6 odst. 2 NOZ**. Nicméně toto ustanovení **není použitelné** pro případy, kdy nabyvatel nabyde věc do svého vlastnictví podle **úpravy nabytí od neoprávněného**.^[5] Důvod je zřejmý, nabyvatel totiž v takovém případě nabývá originálním způsobem vlastnické právo, není proto třeba jej zvláště chránit proti převodci přiznáním této námitky a zvláštního způsobu nabytí vlastnického práva.

Nabytí od neoprávněného

Pakliže by převod na jinou osobu šel podřadit pod některou ze skutkových podstat nabytí od neoprávněného **§ 1109, § 1110 či § 1111 NOZ**, vzniklo by **pocitivému nabyvateli věci od nálezce**

vlastnické právo, a to i přesto, že nálezce nebyl oprávněn tuto věc převést (v okamžiku převodu (2 roky od vyhlášení nálezů) nebyl vlastníkem věci).

Nicméně takový nabyvatel nenabývá bezvýhradní vlastnické právo, ale je v **něm omezen možností předchozího vlastníka prokázat u soudu, že věc pozbyl ztrátou**. Tato možnost přísluší přechodnému vlastníku (1) **po dobu 3 let** od okamžiku, kdy došlo ke ztrátě věci v případě úplatných převodů movitých věcí od **podnikatele, který v rámci své podnikatelské činnosti obchoduje s použitými věcmi** (typicky zastavárny, bazary apod.) ve smyslu **§ 1110 NOZ**, (2) **v ostatní případech dle § 1111 NOZ** (tj. v případech, kdy převod nesplňuje podmínky ani § 1109, ani § 1110 NOZ, např. převod mezi sousedy) zde tato lhůta na prokázání pozbytí věci ztrátou **absentuje**.

Tuto absenci však nahrazuje **možnost řádného vydržení věci** poctivým nabyvatelem v souladu s § 1089 NOZ. Splňuje-li tedy tato osoba podmínky vydržení **po dobu 3 let**, stalo by se toto jeho vlastnické právo **neomezeným** (původní vlastník by tímto okamžikem **ztrácel právo prokázat proti nabyvateli pozbytí věci ztrátou**).[6]

V další části článku bych se rád zaměřil na **reivindikační žaloby** proti nabyvateli ze strany **nálezce a původního vlastníka** v případě nabytí věci od neoprávněného **podle § 1111 NOZ**, kde výslovná úprava lhůty na prokázání pozbytí věci ztrátou ze strany přechodního vlastníka absentuje.

Reivindikační žaloba nálezce

Nálezce by po uplynutí 3 let od vyhlášení nálezů mohl zažalovat poctivého nabyvatele, a to z toho důvodu, že v souladu s **ustanoveními o nálezů nabytí vlastnické právo**. **Pakliže by nabyvatel proti němu neprokázal svou dobrou víru v oprávnění nálezce na něj převést vlastnické právo** (protože nálezce by tvrdil a dokázal, že nabyvatel věděl o tom, že nálezce není vlastníkem, neboť např. před rokem společně četli úřední desku, kde vyhlášovali nález dané věci), tak by nabyvatel skutečným převodem od neoprávněného nenabyl vlastnické právo, ale pouze **právo držby**. To by se však **konvalidovalo ve vlastnické právo** v okamžiku, kdy měl podle ustanovení o nálezů nabytí vlastnictví nálezce a proti dané žalobě by nálezci svědčila **námítka věci prodané a tradované** v souladu s § 1040 odst. 2 NOZ (viz výklad výše). Z tohoto důvodu by nálezce nebyl se svou reivindikační žalobou úspěšný.

Pokud by se však nabyvateli podařilo **prokázat, že byl skutečně v dobré víře v oprávnění převodce převést vlastnické právo**, žaloba by musela být **zamítnuta**, neboť nabyvateli by svědčilo originálně nabytí vlastnické právo[7] - z tohoto důvodu věc nemohl neprávem zdržovat ve smyslu § 1040 odst. 1 NOZ.

Reivindikační žaloba původního vlastníka

Pro případ podání žaloby na vydání věci původním vlastníkem zvažme 3 případy, a to pokud by původní **vlastník vindikoval ztracenou věc po nabyvateli od neoprávněného**:

- (1) **do tří let od vyhlášení nálezů,**
- (2) **po uplynutí 3 let od vyhlášení nálezů,**
- (3) **po uplynutí 3 let od převodu věci od neoprávněného.**

V **prvním** případě by původní vlastník byl se svou reivindikační žalobou úspěšný, pokud by se mu **podařilo prokázat pozbytí věci ztrátou**.

V **druhém** případě je situace poněkud složitější, neboť uplynutím 3 let od vyhlášení nálezů by se mohl stát vlastníkem rovněž nálezce. Měli bychom tedy 3 osoby, kterým potenciálně - při splnění

dalších podmínek - může svědčit vlastnické právo.

- (1) **Původní vlastník** jej může usuzovat, pokud prokáže ve smyslu § 1111 NOZ **pozbytí věci ztrátou**
- (2) **nálezce** z důvodu **uplynutí 3 let od vyhlášení nálezce dle § 1057 odst. 3 NOZ**
- (3) a **nabyvatel** z důvodu své **prokázané dobré víry v oprávnění nálezce věc na něj převést dle § 1111 NOZ.**

Je proto nutné zvážit vzájemné vztahy mezi těmito nároky. Nejdříve tedy nabytí vlastnické právo **pocitivý nabyvatel** podle **ustanovení o nabytí od neoprávněného**, tímto došlo k **vyločení použití úpravy dle § 1057 odst. 3 NOZ**, neboť nabyvatel se stal již **dříve vlastníkem**, a tudíž se jim nemůže již stát nálezce. Nicméně i v tomto případě může původní vlastník **reivindikační žalobou věc zpět** a bude úspěšný, pokud unese **důkazní břemeno ohledně pozbytí věci ztrátou**.

Ve **třetím** případě sice stále může původní vlastník podat reivindikační žalobu, ale i přestože prokáže pozbytí věci ztrátou, vlastnické právo mu svědčit nebude, neboť již došlo k vydržení (viz výše). Nastala tedy právní událost, jejímž následkem je **změna vlastnického práva nabytého od neoprávněného**. Tato změna spočívá v tom, že původnímu vlastníku **zanikne jeho právo na prokázání ztráty**, a vydržitel tak nabývá v podstatě **bezvýhradní vlastnické právo**.

Lukáš Dořičák,

student 4. ročníku Právnické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci

e-mail: LukasDoricak@seznam.cz

[1] Nález Ústavního soudu, sp. zn. I. ÚS 696/02 ze dne 26. dubna 2005.

[2] § 26 zákona č. [500/2004](#) Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů.

[3] Spáčil, J. a kol.: Občanský zákoník III. Věcná práva (§ 976–1474). Komentář. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2013, s. 271.

[4] § 996 odst. 1 NOZ.

[5] Spáčil, J. a kol.: Občanský zákoník III.... s. 236.

[6] K tomuto více v jiném článku pro [epravo.cz](#). Dostupné na [www](#), k dispozici >>> [zde](#).

[7] § 1111 NOZ.

Další články:

- [Doručování soudních písemností ze zahraničí do ČR](#)
- [Návrh nového zákona o digitální ekonomice](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 30.: Jednání za s.r.o. – zápis jednatele do obchodního rejstříku](#)
- [Předběžné opatření a další instituty k ochraně věřitelů při přeměnách](#)
- [Promlčení zápůjčky bez určení splatnosti v judikatuře Nejvyššího soudu](#)
- [Rozvod s mezinárodním prvkem a související otázky péče o děti a výživného](#)
- [Příkaz a příkaz na místě v přestupkovém řízení vedeném orgány inspekce práce](#)
- [Letiště a letecké stavby](#)
- [Problematické aspekty změn v úpravě odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku](#)
- [Autonomní mobilita optikou české legislativy. Kdy se na silnicích dočkáme vozidel bez řidiče?](#)
- [Rodičovská odpovědnost po novele občanského zákoníku: Jak nové principy rovnosti, spolupráce a ochrany dítěte mění praxi soudů a rodin](#)